

Írta: Bellér Ágnes

AKADÁLYVERSENY

Micsoda tavasz volt, micsoda május! Mintha hirtelen megszakadt volna minden fájdalom azzal az elhatározással egyidőben, amikor végre eldöntöttem: soha többet nőgyógyászt, a kengyeles széket látni nem akarom, soha többet üvegcsébe levett spermát, soha többet lázmérést, reménykedést, soha többet szomorú vérzést.

Ott csengett a fülemben a doki mondata: nem tudja, nem tudja, nem tudja kihordani a gyereket, miért nem törődik már bele? Ott volt mögöttem kilenc meddő év, kilenc rémes akarattal terhelt esztendő, amikor háromhavonként reméltem és omlottam össze, egyszerre voltam fent és lent, a szédülésig. Már nem is nagyon emlékeztem arra, hogy volt nekem egy fiam, Ariel, aki úgy jött a világra, akár az Isten, s éppen addig is tartózkodott ezen a földön. Éppen csak felpillantott, rám nézett, s elfordult örökre, így rendelte a sors, törődtem bele, s eltemettem őt egy török sír alá, abban a kertben, ahová tizenhét évesen eljutni akartam, s hittem, a virágok majd mind nekem nyílnak, szeretetért cserébe szeretetet kapok, tiszteletért tiszteletet, s minden szép mese, amelyeket nagyanyám beszélt el a hosszú éjszakákon, ott és akkor valóra válik. Rózsakert lesz az életem, mert megtaláltam a rejtett kaput, amely az illatokra nyílik.

Ariel bölcsőbb volt. Meglátta, milyen gonosz tövisekkel rémítenek a rózsák, s ez a kert nem az, ahová meg kell érkezni. S megláttam én is.

Az élet nem fordult hanyatt, csak más lett. Elveszett a szerelem, megsérült az odaadás, nem maradt más, mint az okos egymáshoz tartozás.

Nem tudja kihordani a gyereket! – mondta el századszor is az orvos. – Van pótcselekvés, legyen keresztanya, vegyen egy szép kutyát, vagy fogadjon örökbe valakit. Csak döntsön már végre!

Kutya? Ragadt meg a fejemben. Még egy kutya? S ha megöregszem, akkor nyáladzó pofával hever majd a lábam előtt, s amikor a szomszéd betér hozzám egy pillanatra, azt mondja majd, nahát, mennyire hasonlít hozzád ez az eb, éppen olyan ostobán tátja ki a száját, mint te!

Fogadjak örökbe? Uramisten, miért, hogy olyan sorsa legyen, mint nekem? Hiszen engem is megvettek ötévesen, ígértek és adtak virágéletet, átéltem és túléltem anyámmal a találkozást, s nem beszélek már réges-régen arról, mi fekszik holtan a szívem mélyén. Van nekem erre jogom?!

Hát persze, hogy van. S egy reggel konok elszántsággal nekiláttam. Jelentkeztem a hivatalos szerveknél, átstem a családi vizsgálaton, beszélgettem pszichológusokkal, szégyenkezve vallottam be, hogy már 32 éves vagyok, s úgy osontam ki a különféle irodákból, akár a megvert kutya.

Egy-két év, mondták a hivatalosok, majd értesítjük... Ennyi időm nekem nincs, tudtam, vagy most, vagy soha. S leveleket írtam az ország összes Gyermekvédelmi Intézetéhez, ahonnan rendre megkaptam az elutasító választ. Aztán felkerekedtem, s sorra végigjártam az intézeteket. A csecsemőotthonokat. Volt, ahol a portás nem engedett be, de az otthonok vezetői többnyire, fittyet hányva minden ostoba törvénynek és előírásnak, szóba álltak velem. Megmutatták a gyerekeket, s én átélhettem a klasszikus formációt: a szösze lány a lábamat fogta át, ugye, te leszel a mamám, kérdezte, jó leszek, ígérte, csak vigyél el! S jött a kék szemű kisfiú, neked adom az autóm, ha magaddal viszel, mondta, aztán a sötétbőrű srác, úgy hét év körüli, már tudok dolgozni, én főzöm a reggelit, mondta, neked is csinállok!

Kilábalt a tél a világból, amikor eljutottam a Rege utcába. Emlékezetem szerint úgy négyszáz, három éves körüli gyerek élt az épületekben, hosszú, fehérre súrolt kövekkel vezetett az út a hármaskert épülethez. A második emeletre kellett felmenni, dél volt, valahonnan zúgtak a harangok. S jött egy szösze lány, átfogta a térden, jött a kék szemű, a sötét bőrű, jöttek sorra a háromévesek, ott álltam, akár egy rémült Gulliver, amikor megpillantottam őt. Egyedül ült a pirosra festett asztalka mellett, s

éppen a spenótot kente szét az arcán, ami a kezére ragadt, azt lerázta a földre, s nem vett tudomást rólam. Őt szeretném, mondtam, s meglódult a szívem, úgy dübörgött bordáim között, akár egy katonazenekar. Őt akarom!

Hát, mondta az intézet vezetője, nem ajánlom. S sorolta, miért. Félcigány, életének három és fél évéből kettőt kórházban töltött, mindkét füle radikálisan műtött, nem beszél, négykézláb mászik... de ha akarom... S a srácot behozták az orvosi szobába, a doktornő meghallgatta a szívét, egy kopogtató kalapáccsal megnézte a reflexeit, belemélyedt a kórtörténeti iratokba, megcsóválta a fejét, s azt mondta, nem szerencsés a választás. Ezt a gyereket, mondta, kétszer vitték már el, s két-három hónap múlva visszahozták. Nem bírna el még egy csalódást.

S azon a tavaszon megkezdtük az összeszokást. Én feljártam a Rege utcába, s Eta néni kihozta nekem a kisfiút, akit okosan Csücsöknek hívtak. A szívem csücske – árulta el Eta néni –, ezért ez a neve, de ha elviszi, adhat neki másikat. Amúgy Jánosnak hívják. Janikának.

Csücsök jött velem. Beleakasztotta ujjait a kezembe, de nem nézett rám, vezetett a fehér köveken a piros padhoz, ahol duci párnák szellőzködtek a tavaszi fényben. Leültünk egymás mellé, s akkor alulról fölfelé rápillantott, aztán lehasalt, és apró köveket szedett fel a földről. Később elmentünk sétálni, az Úttörővasút éttermében ültünk le, kávét ittam. Hirtelen csapott le a kezével, kiragadva a cukrot a kistányérról, s úgy tömte magába, akár egy éhhalál szélén álló hiéna. S megszólalt. Azt mondta: Ott van kettő galambok. Tényleg ott voltak. Hatan. Pihentek a vasút mellett álló kerítésen, tollászkodtak, s értetlenül forgatták a fejüket, mintha csak azt kérdezték volna, mit keres itt ez a szomorú, szomorú asszony ezzel a kisgyerekekkel? A következő látogatásra elhoztam a férjem és az anyósom is. Én már otthonosan mozogtam a hófehérre súrolt köveken, ők gyanakodva jöttek mögöttem, s amikor Eta kihozta a kisfiút, anyósom összecsapta a kezét: Szebbet nem találtál? – kérdezte, de látszott rajta, megérinti a szívét a kölyök. S elmentünk az étterembe megint, Csücsök megette a cukrokat, s kimondta második mondatát: Hoppáré – mondta, majd erőszakosan megismételte: Hoppáré!! S nekem cipelni kellett őt, mert nem tudott eleget járni.

Még mindig kell? Kérdezte a főorvos asszony. Még mindig. Hát legyen, s megejtették a megfelelő orvosi vizsgálatokat, én pedig szereztem hivatalosnak tűnő papírokat. Ezt a gyereket – mondta a főorvosnő – soha senki sem viszi el. Nekem az a feladatom, hogy biztonságban tudjam őt. Maga alkalmasnak látszik, a szemem csukva.

Egy szerdai napon mentem érte. Eta úgy süvített felém, mint a szél, a kapunál, levegőért kapkodva súgta a fülembe: baj van, nagy baj! De hát mi, kérdeztem, és mélyebbre süllyesztettem a zsebemben a Miki egeret, amit csalogatónak hoztam. Kockás nadrágja volt, kantáros persze, s nagy fülein fehér foltok. A Lövölde téren vettem, egy trafikban, kicsit poros volt már, de nekem tetszett. A Csücsök – lihegte Eta néni – nem eszik. Azt mondta, kedves asszonyom, hogy kedden jön érte, mi a csoda történt, meggondolta magát?

Dehogy! – riadtam meg – szerdáról volt szó!! S felmentünk a második emeletre, ahol a gyerekszobában ott állt az én fiam középen, kisanadrág nélkül. Körben, a fal mellett gyerekek ültek, s amikor benéztem az üveglakon, a srác leszegte fejét, s felém indult. Csücsök akkor nem tudott beszélni, de körülötte a háromévesek tudták, neki sikerült. Őt elviszik, jön egy nő, akit anyukának hívhat, s kikerül mellőlük. S tudta a fiú is. Kis körmeivel véres sávokat kapart a társak nyakára, ők pedig a hegyesre faragott ceruzát vágták bele fokhagymagerezd popsijába. Ma is ott van a grafit, egy felkiáltójel nélküli pont. S Csücsök, akár egy győztes hadvezér, ott állt, éppen tíz órán keresztül a szoba közepén és várt.

Megfogtam a kezét, s elindultunk. Kaptam egy orvosi bizonyítványt, amely arról szólt, hogy korának megfelelő értelmi szinten van, kaptam két atlétatrikót, két alsónadrágot, s elvihettem a kék melegítőt, amelyben éppen volt. A főorvosnő pedig úgy köszönt el tőlem, hogy remélem, nem látom viszont.

Hazamentünk. S megkezdődött a rémálom. Nem akartam őt Csücsöknek nevezni, de Janikának sem, Ariel pedig már nem élt. Gergely, ez az, legyen ez a neve, s ez volt az első olyan élményem, amikor elfogadtam, van nekem egy gyerekem. Gergő, mondtam neki, kicsim, s átöleltem, de ő eltaszított, s mint egy örült bűgőcsiga, járt körbe a lakásban. Megszagolt és megtapogatott mindent, megállt a nagy tükörnél, s a fakockával, amit vettem neki, darabokra törte az üveget. Nem kell! Kiabálta, nem kell az a másik gyerek!

Nagyon hamar kiderült, hogy nem tud lépcsőn járni, fárasztja a séta, két kezét széttárva fülsértően kiabálta, hoppáré, hoppáré, s jött utánam az utcán botladozva. Körben nyíltak az ablakok, s rosszálló tekintetek öveztek, amíg fel nem emeltem őt, s az ölemben nem vittem tovább. Megtanulta a nevem: Ági, mondta reggel, s eltotyogott mellettem, anélkül, hogy rám nézett volna. Enni se volt hajlandó, bármit adtam neki, kiköpte. Legszívesebben a kertben üldögélt, nézte, ahogyan a rigók felülnek a fenyő ágaira, s szagolgatta a virágokat. Három napja voltunk már együtt s még egyetlen falatot sem evett. Mozogtak a fogai, gondoltam, valami pépeset talán megeszik. Tejfölbe áztatott kiflit adtam neki, s elfogadta. Boldog voltam, na végre, ám ő, akár egy kis hörszög, összegyűjtötte az ételt a pofazacsokójában, s egy alkalmas pillanatban rám köpte, a maradékot pedig gonoszul a falra kente. Ez volt az a pont, amikor elfelejtettem dr. Spock tanításait, hangosan zokogva felmarkoltam a kiköpött nyúlós kifliket, kinyitottam a száját a kölyöknek, s mint egy kacsát, megtömtem. Csak nézett és nyelt, ettől kezdve evett...

Nagyjából-egészéből ez volt minden kommunikációnk. Ha enni kellett, akkor rám nézett, amúgy semmibe vett. Úgy ment el mellettem, mintha ott sem lennék, ha felemeltem, s magamhoz öleltem, tiltakozott. Amikor lefektettem, türte, s tíz perc múlva boldogan közölte: pisi, pisi! Vagy ha mégsem, akkor sandán nézett rám, s hangosan kántálta: hülye Ági, hülye Ági! Fogalmam sincs, honnan vette ezt a szót, de kimondta. Én feküdtem az ágyamon, ő a kiságyban, nézett rám, s kiabálta: hülye Ági! Mintha várt volna valamire, talán arra, agyoncsapom. De nem ez történt. Az orrom vérezni kezdett, a gondolatok elfutottak előlem, s elhatároztam: holnap lesz a napja, hogy visszaviszem ezt a gonosz kis koboldot az intézetbe.

De hát erre nem került sor. Magam mentem csak a főorvosnőhöz, s megpróbáltam nem sírni, amikor bevallottam: megbuktam, nem tudom szeretni ezt a gyereket, s ő sem szeret engem. Legjobb lenne meghalni, mondtam, mert ennél nagyobb kihívás sosem lesz az életemben. S én nem feleltem meg. Na igen, mondta a főorvosnő, így van ez. De maga az első, aki eljön, és el is mondja. Elmúlik, meglátja, s a szeretet észrevétlenül közelít. Ma még sajnálja, s azt gondolja, milyen nagyszerű tett volt, hogy magához vette, de két vagy három hónap múlva már másképpen gondolkodik. Nem baj az, ha gyűlöli... az is érzélem. Még hozzá lángoló. Vissza akarja adni? Hát legyen. Hozza...

Mint az alvajáró, úgy mentem haza. Végignéztem a srácon, láttam, milyen kancsal a sok brómtól, amit az intézetben kapott, a feje felfűjt, esik és borul, a haja pedig, nahát, mintha kukoricahéjat nyomtak volna a fejére, tényleg, hát szebbet nem találhattam volna?! De a szeme, az ragyogott, akár az ónix, hatalmas, és majdnem fekete volt, s éppen akkor nem mondta nekem, hülye Ági.

Na, holnapig, gondoltam, még egy napot kibírunk együtt, már amúgy is késő délután van. A férjem ebben az időben külföldön dolgozott, és én magam maradtam a gyerekekkel. S semmit sem tudtam a nevelésről. Rettegtem attól, hogy megmossam a haját, vettem hát egy sárga kis vödört, megtöltöttem vízzel, s azt mondtam: borítsd a fejedre! S ő megtette, aztán samponozta maga a haját, borogatta a vizet a vödörből a fejére, én meg ültem a fürdőkád mellett, és folyt a könnyem. Soha életemben nem sírtam annyit, mint abban az időben. Meg voltam zavarodva, úgy éreztem, jobban jártam volna egy teknősbékával, miért hagytam, hogy az érzelmeim elveszítsenek? S elveszítettek. Visszatekintve sem értem, miért követtem el ostobaságokat, amelyeknek a végeredménye az volt, hogy elváltunk. S én ott álltam az én Gergőmmel, várt ránk a hidak alja, a törvényenkívüliség. Ekkor mér elképzelni sem tudtam, hogy elvehetik őt tőlem, úgyhogy a legnagyobb titokban távoztunk. A férjem becsületére legyen mondva, nem nyúlt utánam, hagyta, szenvedjem meg a magam életét, ahogyan tudom. S mi

mentünk. Fáspercében laktunk, ahol a fiam kis egereket hozott nekem ajándékba, aztán egy mosókonyhában kötöttünk ki, s éltük csodás törvényen kívüli életünket addig, amíg iskolába nem kellett mennie. Gergőt nem érdekelte a fásperce, hallatlan magabiztossággal ült rá a latrinákra, miközben én azt lestem, nehogy belezuhanjon, télen, amikor mindössze nyolc fok volt a „lakásban”, télikabátban ültünk a heverőn és Fekete Pétereztünk. Persze, örökösen ő nyert... Óvodába viszont egyáltalán nem szeretett járni, te hülye liba, megfogom a melleidet, ígérte meg az óvónőnek, aki sírdogálva közölte velem, belátja, milyen nehéz (!) az én életem, de ha nem csinállok valamit a gyerekekkel, akkor elveteti tőlem, mert nem vagyok alkalmas a nevelésre. Végigjártunk hát sok várost és sok óvodát, Gergő hatévesen olyan volt, mintha az apukám lenne. Ha sétálni mentünk, visszarántott a zebránál, még elüt az autó, mondta, miért nem figyelsz oda? Aztán az éppen aktuális városban szaladtunk a kihalt utcákon, s hangosan kiabáltuk: Bocsánat, nem látta a kacsámat? Sárga volt és totyogott, s közben folyton lötyögött!

Reggelente ételt hozott nekem, undorítóan vastagon vajazott zsemlet, s két pohár kakaót. Tálcán. Ja, mondta, mindig elfelejtem, hogy te nem szereted a kakaót, na nem baj, majd én megiszom!

S megitta.

Volt, hogy egy tíz centis kolbászra jutott csak a pénzből, volt némi krumpli is, gondoltam, főzök paprikás krumplit. Ám mire hazajöttem, a hűtőből eltűnt a kolbász, én pedig éhes voltam, de milyen éhes! Leültem a földre, és sírtam, Gergő hozzám simult, s azt mondta: mindig hagyok neked egy falatot, akárhogyan is legyen. S ezt megtartotta mai napig. Van, hogy az utolsó falatját az ételből odaadja nekem, s odasúgja: ez a kolbász!

Zűr volt az óvodával/de az igazi baj az iskolával kezdődött. Törvényesíteni kellett a Gergely nevet, ez viszonylag rendben ment, a Belügyminisztérium megelégedett a beküldött iratokkal és engedélyezte a keresztnév névváltoztatást. A suliban azonban nem voltak ennyire rugalmasak, úgyhogy tetszett, vagy sem, de el kellett mennem az éppen működő város gyermekvédelmi intézetébe, és elmondani, miként is élünk mi együtt. Az igazgató először nem kapott levegőt, aztán ordítani kezdett, később telefonált, majd megfenyegetett: ha képtelen vagyok a fiút rendesen nevelni, hát megnézhetem magam. Mert rajtam lesz a szeme...

Nem tudom, hogy neveltem. Voltak és vannak alapkérdések: sohasem hazudtunk egymásnak, ha valami probléma volt köztünk, akkor az a dolgok elhallgatása miatt volt. Gergő a velem való létezés első pillanatától tudta, hogy nem én vagyok az édesanyja. Az elején Áginak hívott, aztán maminak, volt egy időszak, amikor édesanyámnak, aztán csak úgy, „az anyám”, mostanában meg anyácskának. Sosem kértem arra, hogy „megfelelően” nevezzen. Sokszor beszélgettünk arról, hogy eljön majd az az idő, amikor kíváncsi lesz a szülőanyjára. Ne félj – mondta – sosem keresem meg. De miért? – kérdeztem. Tudnod kéne, milyen is ő, s eszembe jutott a saját anyám, akit ÉN megismertem. Az a találkozás fájdalmat okozott, de örömet is. Évekig tartott, amíg mindent (látszólag) a helyére tudtam tenni, s ma már nem kínoz a szó: édesanya. Gergőben nincs ilyenfajta vágy. Az érzelmek másképpen alakultak benne. Amikor tizennyolc éves lett, azt mondta, az lenne a legszebb karácsonyi ajándék, ha felvenné azt a nevet, amit mi viselünk. Jaj, elfelejtettem leírni, hogy amikor a fiam tizenkét éves volt, és észrevettem, mennyire hasonlít hozzám, gesztusaiban, viselkedésben, rájöttem arra is, hogy kell neki egy apa. S kerestem egyet. Olyat, akinek elsősorban nem én, hanem a fiam kellett. Aki tudott engem tisztelni, s szeretni a gyereket. Istenem, milyen tökéletesen sikerült a tervem! Ma már ők ketten próbálnak meg óvni, ha tehetnék, akkor az utcára sem engednék ki, mert szerintük egészen biztos, hogy egy kamion alatt kötnék ki. Ép persze tiltakozom, de hiába: s egy kicsit tetszik is nekem a dolog.

De visszatérve az iskolára. Rémálmaimban se jusson eszembe, hogyan vészeltük át az általánost. Rendre megbuktunk, matematikából, magyarból és nyelvtanból. A földrajznál pedig rezgett a léc... A tanárok folyamatosan panaszkodtak Gergőre, már frászt kaptam, amikor csengett a telefon, és közölték, az igazgató vár engem. Valószínűleg nem voltam kezelhető szülő, mert sohasem tudott kellőképpen megrázni a rengeteg panasz. Illetve, ez így nem igaz. Igenis megrázott, szenvedtem tőle,

hogy ő nem olyan, mint én voltam, egyre rémültebben vettem tudomásul, milyen nehézségei vannak a tanulásban. Fel kellett fognom és el kellett ismernem, sosem fogja használni a számára összegyűjtött könyvtárat. Szembe kellett néznem a földrajztanárnővel, aki pályája kudarcának tekintette Gergőt, mint ahogyan az összes többi tanárra is, akik ambivalens érzésekkel közelítettek a fiamhoz. Egyrészt érezték a kudarcot, másrészt pedig sajnálták őt, mert úgymond nincs anyja, és nevelőszülőknél él. Azután ez az egész átcsapott egy lehetetlen gyűlölködésbe, amikor a gyerek már teher volt a tanárok számára, s olyan gonoszul akartak megszabadulni tőle, amennyire csak telt tőlük. Volt olyan iskolaigazgató, aki kijelentette: lépéseket tesz annak érdekében, hogy elvegye tőlem a fiam, mert szemmel láthatóan nem tudom őt tisztességgel nevelni. Abban az iskolában szeptembertől decemberig minden egyes tantárgyból egyest kapott, amikor hazaérkezett az én kicsi, megalázott fiam, már az utcáról harsogta fel az erkélyre: Mami, megint egyest kaptam! Nem baj, mondtam, s egy idő után a kedves igazgatónőnek tehetetlenségemben nagy verést ígértem. Micsoda hideg és érzéketlen nő volt ez, az Egressy úti iskolában! Pontosan tudtam, hogy Gergő nem lesz soha olyan, aki egyszer menedzserzakóban brókerként ezeket keres, s azt is tudtam, hagynom kell őt, legyen szabad és elégedett. Végül a kirekesztettek iskolájában, Szentpéteri Margit értő keze alatt nem kis sikerrel szakmát szerzett. Ma bőrdíszműves. Sanyi bácsinál dolgozik, minimumbért kap. Élvezi, amit csinál. Nemrégén jogosítványt szerzett, s én sosem láttam őt úgy tanulni, ahogyan a KRESZT biflázta. Aztán amikor négyezer forint csúszópénzt kértek tőle a sikeres vizsgáért, nem adta oda. Meg is bukott. Én pedig rájöttem, talán hiba volt úgy nevelni ezt a gyereket, hogy hihessen még a mesékben.

Gergő ma sem Einstein. A lelke viszont olyan, mint a rózsakert, amelybe sosem léphettem be igazán. Hiszem, hogy egyszer lesz egy lány, akit ő elvezet ebbe a kertbe, mert nagyon rosszul neveltem fel őt, elhitettem vele, hogy szép a világ, szeretetért cserébe szeretetet kapsz, tiszteletért tiszteletet, és igenis ott van az a kicsi kapu, amely rányílik a rózsakertre...

Utóirat: Próbálom rávenni arra, ismerje meg az édesanyját. Megvan a címe, a név. A saját emlékeim arra sarkallnak, hogy neki is megadjam ezt a lehetőséget. Ő azonban azt mondja, nincs édesanyja. Egy van. S ez én vagyok.